

Ο Θεός μου ο αλλοδαπός

Θανάσης Ν. Παπαθανασίου

Ο Θεός μου ο αλλοδαπός

Κείμενα για μιαν αλήθεια
που είναι «του δρόμου»

5η έκδοση επαυξημένη

Επιμέλεια έκδοσης:
Βασίλης Αργυριάδης

ΑΚΡΙΤΑΣ

© Εκδόσεις ΑΚΡΙΤΑΣ

Χαριλάου Τρικούπη 6-10, Αθήνα 106 79

Τηλ.: 211 11 98 900-1 - Fax: 210 3221238

e-mail: info@enploeditions.gr

www.enploeditions.gr

www.facebook.com/enploeditions.gr

Ε΄ έκδοση (επαυξημένη): Νοέμβριος 2018

ISBN: 978-960-328-196-2

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μην παραλείψεις τους Προλόγους!	
Πρόλογος στην Ε΄ έκδοση	11
«Αλλοδαπός» ξανά κι επίμονα	
Πρόλογος στη Β΄ έκδοση	19
Μια προσέγγιση των Χριστουγέννων	
Πρόλογος στην Α΄ έκδοση	23
Ο Θεός μου ο αλλοδαπός.....	25
Μια αλήθεια που είναι «του δρόμου».....	33
«Ήμεϊς δέ, τί;»	41
Ο πρόσφυγας κι ο μετανάστης:	
Ξένος, αδελφός ή μήπως... Θεός;	47
«Στην Αίγυπτο να φύγω με σένα, για σένα...»	
Τι απέγιναν τα δώρα των Μάγων;	63
Σημείωση κατατοπιστική	77
Ο Ηρώδης χτυπά την πόρτα μας.	
Θα του ανοίξουμε;.....	83

*Του Αρέθα ή της Μάγιας μας
εν αινίγματι*

Μην παραλείψεις τους Προλόγους! Πρόλογος στην Ε΄ έκδοση

Παρακαλώ τον φίλο αναγνώστη να μην παραλείψει τους τρεις Προλόγους στις εκδόσεις του βιβλίου αυτού. Θα τους βρει εδώ με τη χρονολογική σειρά από το σήμερα προς την αφετηρία: προς το 1995, οπότε είχε πρωτοσκάσει μύτη το βιβλίο¹.

Δεν είναι κάτι πρωτότυπο το να έχει τον δικό της Πρόλογο κάθε νέα έκδοση! Άλλο θέλω να πω με την παραπάνω παράκλησή μου. Η φύση αυτού του μικρού βιβλίου είναι τέτοια, ώστε το περιεχόμενό του να βρίσκεται σε έντονη, σε ιδι-

¹ Υπάρχουν τρεις Πρόλογοι για τις πέντε εκδόσεις του βιβλίου. Το εκδοτικό του ιστορικό έχει ως εξής: Το βιβλίο πρωτοκυκλοφόρησε το 1995, από τις εκδόσεις «Παρουσία». Επανεκδόθηκε με προσθήκη κειμένων και υπερδιπλασιασμό του το 2002, από τις εκδόσεις «Ακρίτας» και γι' αυτό ο Πρόλογος του 2002 το έλεγε καθαρά ότι επρόκειτο για τη δεύτερη έκδοση. Στη συνέχεια το βιβλίο ανατυπώθηκε κάμποσες φορές, ως είχε. Ο εκδοτικός οίκος την ανατύπωση του 2004 την ονόμασε 2^η έκδοση (ενοώντας: δεύτερη δική του έκδοση, αλλά στην πραγματικότητα ήταν τρίτη) και του 2008 τρίτη έκδοση (στην πραγματικότητα τέταρτη). Τα σημειώνω αυτά για να μην παραξενευτεί ενδεχομένως ο παρατηρητικός στις λεπτομέρειες βιβλιόφιλος. Τώρα φτάνει στην πέμπτη του έκδοση, με κάποια επεξεργασία και προσθήκες, και με τον τρίτο Πρόλογο.

αίτερα έντονη σχέση με την εκάστοτε συγκυρία, μέσα στην οποία γίνεται η ανάγνωσή του. Απλούστατα, διότι συνδέεται (όχι αποκλειστικά, αλλά πάντως σε πολύ μεγάλο βαθμό) με το φοβερό και τρομερό προσφυγικό και μεταναστευτικό πρόβλημα. Ο αναγνώστης, λοιπόν, των Προλόγων θα αφουγκραστεί τις αναταράξεις της ελληνικής κοινωνίας σ' αυτή τη διαδρομή και θα νιώσει, νομίζω, γιατί προϊόντος του χρόνου το βιβλιαράκι αυτό έχει όλο και περισσότερους φίλους, όλο και εκδηλωτικότερους εχθρούς.

Το βιβλίο συνδέεται με το προσφυγικό και μεταναστευτικό πρόβλημα, διότι ένας από τους βασικούς του άξονες είναι η ψηλάφηση των Χριστουγέννων ως ξενιτείας και ξενιτειάς. Κι όταν λέω Χριστουγέννων, εννοώ τη Γέννηση του Χριστού όπως τη νοεί η πίστη: κυριολεκτικά ως ερχομό του Θεού αυτοπροσώπως στην ανθρωπινή πραγματικότητα. Είναι βασική παραδοχή της χριστιανικής πίστης, αυτό που λέει με το καλημέρα σας το ευαγγέλιο του Ιωάννη: «Μέσα στον κόσμο ήταν, κι ο κόσμος δι' αυτού δημιουργήθηκε, μα δεν τον αναγνώρισε ο κόσμος. Ήρθε στον τόπο τον δικό του, και οι δικοί του δεν τον δέχτηκαν» (Ιω. 1:10-11). Υπάρχει βαθιά παραδοξότητα στην πίστη (και γι' αυτό, η πίστη είναι άθλημα: όχι κάτι που

φυτρώνει θες δεν θες), υπάρχει κάτι ανυπόφορο στη βαθιά και αυθεντική ανθρωπιά την οποία αυτή η πίστη αποπνέει! Θεός που ως άνθρωπος γεννιέται στην κοπριά, Θεός που δηλώνει απελευθερωτής, Θεός που πεθαίνει σε άγρια αποξένωση, Θεός που μέσα στην ιστορία ταυτίζει τον εαυτό του με τους αδύναμους, και ειδικά με τον αναγκασμένο ξένο². Παραδοξότητα με το καντάρι, και μάλιστα παραδοξότητα δυσβάστακτη, καθ' όσον καλείσαι να δεις τον αναγκασμένο ξένο ως ένα συγκλονιστικό δώρο!

Το μεταναστευτικό και προσφυγικό έχει ένα κάρο δύσκολες παραμέτρους και, ειδικά από το 2015, οπότε γιγάντωσαν το πρόβλημα οι παγκόσμιοι ολιγάρχες και οι περιφερειακοί συναγωνιστές τους, οι οποίοι σπέρνουν ερήμωση για να κερδίσουν χωράφια, τις χώρες τις κάνουν χώρους και τους ανθρώπους αναλώσιμα. Σε άλλα μελετήματά μου (και δη από το 2005) έχω γράψει κι έχω μιλήσει κατ' επανάληψη για μερικές παραμέτρους του ζητήματος. Πολύ θα ήθελα, ο φιλότιμος αναγνώστης που θα τα βρει σπερματικά στο βιβλίο αυτό, να ανέτρεχε και στα άλλα. Αλλά αυτό είναι απλώς μια ευχή. Θα έλεγα ότι τα κεντρικότερα όσων έχω καταθέσει είναι τρία:

² Λουκ. 2:7, 4:18-19, Μάρκ. 15:27-41, Ματθ. 25:31-46.

Πρώτο. Η «ξενότητα» δεν είναι απλώς το χαρακτηριστικό του άλλου. Ξένος και άλλος είμαστε και οι ίδιοι, διψώντας να γίνουμε δεκτοί κι αποδεκτοί στον χώρο κάποιου άλλου³.

Δεύτερο. Αν δεχόμαστε πανανθρώπινα αγαθά, όπως η ελευθερία και η πολυτιμότητα κάθε ανθρώπου (το πανανθρώπινο είναι θεμελιώδης άξονας του ευαγγελίου), τότε θα αξιώσουμε, οι διάφορες θρησκευτικές και πολιτισμικές κοινότητες να μην αποτελούν περίκλειστες κύστες μέσα σε μια κοινωνία, η οποία θέλει να είναι ανοικτή, μα (κατά άκρα αντιφατικότητα) δημιουργεί ανήλιαγα γκέτο. Για να είναι κοινωνία η κοινωνία και για να λειτουργεί η δημοκρατία, χρειάζεται η συνύπαρξη να βασίζεται σε ένα συμβόλαιο το οποίο θα υπογράφουν όλες οι κοινότητες – μέτοχοι της κοινωνίας: Ότι όλες οι ετερότητες είναι δεκτές, πλην μιας: της ετερότητας η οποία μισεί την ετερότητα και αποτιμά πάμφθηνά την ανθρώπινη ζωή. Η μισαλλοδοξία φύεται παντού, ο εθνικισμός παντού, η θεοκρατία

³ Βλ. Θανάσης Ν. Παπαθανασίου, *Η ρήξη με το μηδέν. Σφηνάκια πολιτικής θεολογίας*, εκδ. Αρμός, Αθήνα 2017, σσ. 149-164 (κείμενο με τίτλο «Ο ξένος που δέχομαι, ο ξένος που γίνομαι»). Βλ. και 35-37, 57-66.

παντού, και αποτελούν κακό παντού⁴. Αυτές, λοιπόν, οι δύο συντεταγμένες, το γεωγραφικό μήκος της αλληλεγγύης προς τον αναγκασμένο ξένο, και το γεωγραφικό πλάτος της συνηγορίας προς τα πανανθρώπινα, είναι αδιάζευκτα. Το ένα αποτελεί την άλλη όψη του άλλου, κι όχι επιχείρημα κατά του άλλου⁵.

Τρίτο. Όποτε τα πράγματα χειροτερεύουν ανείπωτα, τόσο που να παγιώνεται η αμηχανία, να μη διαφαίνεται λύση κι έτσι να θεριεύουν ο τρόμος και το μίσος (εμφανιζόμενα μάλιστα ως η ατράνταχτη λογική), ακριβώς τότε το απολύτως αναγκαίο, η ύψιστη προτεραιότητα για την Εκκλησία είναι να μην απεμπολήσει το ευαγγέ-

⁴ Βλ. Θανάσης Ν. Παπαθανασίου, «Διδάσκοντας γύπτους και τσελεπήδες περί περιτομής και αβατάρα. “Ιθαγένεια” και “ερώτημα περί της αληθείας” σε συνθήκες πολυπολιτισμικότητας», *Σύναξη* 98 (2006), σσ. 35-47. Επίσης, «Η κοινότητα ως βρόχος. Η αποστολή της Εκκλησίας στη σκοτεινή πλευρά της σελήνης», *Πολιτισμός και Διαφορετικότητα. Εμείς και οι άλλοι* (επιμ. Δημήτριος Γ. Μαγριπλής), εκδ. Αντ. Σταμούλης, Θεσσαλονίκη 2011, σσ. 333-352.

⁵ Βλ. Θανάσης Ν. Παπαθανασίου, ομιλία με τίτλο «Ο πρόσφυγας κι ο μετανάστης: ξένος, αδελφός ή μήπως... Θεός;», στο 5^ο Νεανικό Συνέδριο της Ι. Μητροπόλεως Μεσογαίας και Λαυρεωτικής, 13 Φεβρουαρίου 2016, με γενικό θέμα «Δεν είμαι τόσο αλλιώτικος...». Μαζί με τη συζήτηση που ακολούθησε, βλ.: <https://www.youtube.com/watch?v=y4YInWgcZDY>

λιό της. Να μην το απεμπολήσει, ακόμα κι όταν αυτό ακούγεται μη-ρεαλιστικό, ακόμα κι όταν εξοργίζει τους λάτρεις του φυλετικού αίματος, ακόμα κι όταν κάποιοι λοιδορούν την ευαγγελική συνηγορία υπέρ του αναγκασμένου χαρακτηριζοντάς την ως έκφραση ανέξοδης πολιτικής ορθότητας. Είναι απλό! Μια Εκκλησία που αρνείται ότι ο ξένος αποτελεί καταστατική παρουσία στο ευαγγέλιο του Χριστού, παύει να είναι Εκκλησία του Χριστού.

Δεν θέλησα να αλλάξω τον χαρακτήρα του βιβλίου και από αρμαθιά ευέλικτων κειμένων να το μετατρέψω σε πραγματεία. Φυσικά είναι ακριβό πράγμα οι πραγματείες, όποτε μοχθούν να φωτίσουν τα ζόρια μας. Αλλά εδώ κρατώ κατά βάση την αρχική του φυσιογνωμία. Στην έκδοση τούτη έχουν γίνει λιγοστές φραστικές βελτιώσεις κι έχει προστεθεί ένα ακόμη κείμενο: «*Στην Αίγυπτο να φύγω με Σένα, για Σένα*». Τι απέγιναν τα δώρα των Μάγων; το οποίο γράφτηκε τώρα, σε μια ακόμα προσπάθεια να διακρίνουμε (όλοι, και πρωτίστως ο ομιλών) τα λυτρωτικά δυσβάσταχτα.

Είναι δυσβάσταχτα, όπως δυσβάσταχτος είναι και ο πόνος που χρειάζεται όποτε θελήσουμε να σπάσουμε τις αλυσίδες μας· τις αλυσίδες που μας κρατούν στη μιζέρια, στη συνθη-